HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הבא על הבהמה בין כדרכה בין שלא כדרכה והאשה המביאה את הבהמה עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה חייב דרש רב נחמן בר רב חסדא באשה שני משכבות ובבהמה משכב אחד מתקיף לה רב פפא אדרבה אשה דאורחה היא אמשכב מיחייב אמידעם אחרינא לא מחייב בהמה דלאו אורחא היא לחייב עלה על כל נקב ונקב תניא א)(דלא כתרוייהו) זכר בן תשע שנים ויום אחד הבא על הבהמה בין כדרכה בין שלא כדרכה והאשה המביאה את הבהמה עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה חייב א"ל רבינא לרבא ב)המערה בזכור מהו אהמערה [1]משכבי אשה כתיב ביה אלא המערה בבהמה מהו א"ל אם אינו ענין להעראה דכתיבא גבי [2]אחות אביו ואחות אמו דלא צריכא דהא איתקש להעראה דנדה בתניהו ענין להעראה דבהמה מכדי בהמה מחייבי מיתות ב"ד היא למה לי דכתיב להעראה דידה גבי חייבי כריתות לכתביה גבי חייבי מיתות בית דין וליגמור חייבי מיתות בית דין מחייבי מיתות בית דין הואיל וכוליה קרא לדרשא הוא דאתי כתיבא נמי מילתא דדרשא בעא מיניה רב אחדבוי בר אמי מרב ששת המערה בעצמו מהו אמר ליה ג)קבסתן אמר רב אשי מאי תיבעי לך בקושי לא משכחת לה כי משכחת לה במשמש מת למאן דאמר ז)גמשמש מת בעריות פטור הכא פטור ולמאן דאמר חייב הכא מיחייב תרתי מיחייב אשוכב ומיחייב אנשכב בעו מיניה מרב ששת דעובד כוכבים הבא על הבהמה מהו תקלה וקלון בעינן והכא תקלה איכא קלון ליכא או דילמא תקלה אע"פ שאין קלון אמר רב ששת תניתוה מה אילנות שאין אוכלין ואין שותין ואין מריחין אמרה תורה השחת שרוף וכלה הואיל ובא לאדם תקלה על ידן המתעה את חבירו מדרכי חיים לדרכי מיתה על אחת כמה וכמה אלא מעתה עובד כוכבים המשתחוה לבהמתו תיתסר ומקטלא מי איכא מידי דלישראל לא אסר ולעובד כוכבים אסר ישראל גופיה ליתסר מידי דהוה ארביעה אמר אביי זה קלונו מרובה וזה קלונו מועט והרי אילנות דאין קלונן מרובה ואמרה תורה השחת שרוף וכלה בבעלי חיים קאמרינן דחס רחמנא עלייהו רבא אמר אמרה תורה בהמה נהנית מעבירה תיהרג והרי אילנות דאין נהנין מעבירה ואמרה תורה השחת שרוף וכלה בבעלי חיים קאמרינן דחס רחמנא עלייהו ת"ש ה)ד"א שלא תהא בהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה מאי לאו

מדסיפא

הבא על הבהמה בין כדרכה בין שלא כדרכה. מקרי רובע ומילי מילי קתני לה: **באשה שני משכבות.** כדכתיב בה ו) משכבי: **ובהמה משכב אחד.** דהא לא כתיב בה משכבי. ולענין רביעה קאמר דהאשה הנרבעת לבהמה מתחייבת אף שלא כדרכה כדרך שהיא מתחייבת בבעילת אדם דאילו בבעילת אדם לא איצטריך לרב נחמן למימר דקראי טובא ומתני' איכא ורב פפא נמי לא מצי למימר איפכא: **מתקיף לה רב פפא אדרבה אשה דאורחא.** בבעילה אמידעם דאורחא היא מחייב אמידעם אחרינא דהיינו שלא כדרכה (א) לא דאין אורחה דאין הנאתה מרובה: **בהמה דלאו אורחא.** לבא עליה ביאת שניהם שוין: ז)(תניא דלא כתרוייהו): **המערה.** שלא גמר ביאתו איכא למאן דאמר (ביבמות דף נה:) זו נשיקת אבר על הנקב ואיכא למ"ד הערא' זו הכנסת עטרה דהוא דבר מועט אבל יותר הוא על נשיקה מיהו גבי עריות קיי"ל (שם) הערא' כגמר ביאה דכתיב בנדה ח) את מקורה הערה וילפינן (שם דף ח.) שאר עריות מנדה בהקישא דר' יונה כי את כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ט) הוקשו כולן זה לזה הכא מאי: **משכבי אשה כתב ביה.** בזכר ומאי קא מבעיא ליה כל דמחייב באשה מחייב נמי ביה: **אם אינו ענין.** להך הערא' דכתיבא גבי אחות אמו ואחות אביו דכתיב בהו (ויקרא כ) כי את שארו הערה אם אינו ענין לגופיה דהא אתיא בהקש דנדה ככל שאר עריות כדפרישית תנהו ענין לבהמה: **למה לי למכתביה להערא' דידה גבי חייבי כריתות.** אחות אב ואחות אם אין בהם מיתה: **לכתבה גבי.** חד מעריות של חיוב מיתה: **איידי דכולי קרא.** דעריות י) אחות אמך ואחות אביך כי את שארו הערה וגו' (שם): **לדרשא אתא.** ביבמות בפרק הבא על יבמתו (דף נד:) דהא כתיבא בכל חד וחד באנפי נפשיה בפרשת עריות באחרי מות כ) והדר כתיב בקדושים תהיו ל): **קבסתן.** לערתני ששאלתני דבר שאי אפשר: **בקושי.** בקשיו של אבר: **לא משכחת.** שיוכל לכופו מ) לעצמו: **משמש מת.** באבר מת בלא קושי: **למ"ד משמש מת בעריות וכו'.** פלוגתא היא בשבועות בשלהי ידיעות הטומאה (דף יח.): **מחייב אשוכב ואנשכב.** דתרוייהו איתנהו ביה: **עובד כוכבים הבא על הבהמה מהו.** שתסקל הבהמה על ידו גבי ישראל פרשי' במתני' [נד.] תרי טעמי לפי שבאת לאדם תקלה על ידה ושלא תהא עוברת בשוק לאחר זמן ויאמרו וכו' דהיינו קלון. וגבי עובד כוכבים תקלה איכא דבני נח הוזהרו על העריות לקמן בפרקין (דף נו.): **קלון ליכא.** דרכן בכך ואין מתביישין ועוד דאקלון דידהו לא חס רחמנא: **אילנות.** של אשירה דכתיב בהו (דברים יב) תשרפון באש אמרה תורה וכו' אלמא תקלה אע"פ שאין קלון דהא אשירה לעובד כוכבים אינה קלון אלא תקלה שאף הם הוזהרו על עבודת כוכבים: **אלא מעתה.** דמשום תקלה לחודה נסקלת: **עובד כוכבים המשתחוה לבהמתו.** דאיכא תקלה שהוא נהרג על ידה תתסר הבהמה לישראל בהנאה ונקטלה לבהמה: (ב) **איכא מידי דלישראל לא מיתסר.** בהמתו בהשתחואתו דקיימא לן (תמורה דף כט.) בעלי חיים אין נאסרין מפני עבודת כוכבים דמדאיצטריך קרא למיסר נעבד לקרבן גבוה מכלל להדיוט שרי: **לישראל נמי תתסר מידי דהוה ארביעה.** דאסרינן לה ומקטלא וכי איצטריך למיסר נעבד לגבוה כגון נעבד על פי עד אחד או ע"פ הבעלים דגברא לא מקטיל ואיהי נמי לא מקטלא דהא רובע ונרבע אסר להו קרא לגבוה וקשיא לן למה לי קרא ממשקה ישראל כתיב [יחזקאל מה] מן המותר לישראל ואוקים בנרבע על פי אחד או על פי הבעלים דגברא לא מקטיל ואיהי נמי לא מקטלא בפרק שני דתמורה (שם): **אמר אביי זה קלונו מרובה.** שיש כאן קלון שעבר על מצות קונו וקלון שגינה עצמו בדבר מגונה: **וזה קלונו.** דעובדי נ) כוכבים מועט. וסבירא ליה לאביי תקלה וקלון בעינן ולית ליה דרב ששת אי נמי סבירא ליה כותיה דמתוך שקלונו מרובה איכא קלון ואפילו מעובד כוכבים ומיהו מאילנות לא גמר לה: **בבעלי חיים קא אמרינן.** דלא מתסרי במלתא זוטרתא: **דהא חס רחמנא.** שהצריך להם ב"ד של עשרים ושלשה והעדאת עדים: **רבא אמר.** להכי לא ילפינן נעבד מנרבע משום דלא נהנית הבהמה מעבירה וגבי עובד כוכבים הבא על הבהמה כרב ששת סבירא ליה דהא איתהניא מעבירה: **תא שמע.** דתקלה בלא קלון מקטיל מדקתני במתני' תרי בבי והויא רישא משנה יתירא דקתני סיפא דבר אחר וכו' ומהך סיפא משמע דתרוייהו איכא דקתני ויאמרו זו היא היינו קלון ושנסקל היינו תקלת עבירה ומדתנא לרישא שמע מינה תקלה גרידתא דוקא נקט בלא קלון כגון עובד כוכבים דהא ליכא למימר תנא רישא תקלה וסיפא קלון למימרא דתרווייהו בעינן דהא מדסיפא שמע מינה:

ה"ג

אדרבה אשה דאורחה בו'. הא פשיטא בכולה הש"ס דבאשה מתחייב אשני משכבות דמשכבי אשה כתיב אלא רב פפא ה"ק אם יש לחלק בין אשה לבהמה איפכא הוה ליה למימר: **זה** קלונו מרובה. פ"ה דס"ל לאביי דבעינן תקלה וקלון ולית ליה דרב ששת דמחייב בהמה הנרבעת לעובד כוכבים א"נ אית ליה אלא דס"ל מתוך שקלונו מרובה איכא קלון לעובד כוכבים ומאילנות לא גמיר ופי' דוחק דמשמע דלשנויי מילתא דרב ששת בא דמחייב אע"ג דליכא קלון לעובד כוכבים ועוד קשה היאך פשיט רב ששת מאילנות שטעונין שריפה משום תקלה לחודא הכי נמי לבהמה שנרבעה עובד כוכבי' הא ודאי פשיטא דאיכא למימר משתחוה לבהמה תוכיח דאיכא תקלה לחודה ושריא כדמסיק משום דחס רחמנא אבעלי חיים וה"ה ברביעה דליכא למילף מאילנות וי"ל דהכי פשיט כי היכי דגבי אילנות השוה הכתוב של עובד כוכבים לשל ישראל אע"ג דבישראל איכא תקלה וקלון ובשל עובד כוכבים ליכא אלא תקלה לחוד ה"נ גבי בהמה יש להשוות נרבע דעובד כוכבים לנרבע דישראל אע"ג דבישראל איכא תקלה וקלון ובעובד כוכבים ליכא אלא תקלה לחודה ופריך עובד כוכבים המשתחוה לבהמתו תתסר וניקטלה משום תקלה לחודה ומשני ומי איכא מידי כו' הא לא אסרינן נרבעת לעובד כוכבים אלא כדי להשוותה לנרבעת לישראל ופריך ישראל גופיה תיתסר מידי דהוה ארביעה וכיון דנאסור נעבד דישראל משום תקלה וקלון כמו ברביעה נאסור נמי נעבד לעובד כוכבים אפילו משום תקלה לחודה ומשני זה קלונו מרובה אין נלמו' נעבד דישראל מנרבע לישראל דנרבע לישראל קלונו מרובה ונעבד דישראל תקלה איכא וקלון מרובה ליכא:

וחייבין

מסורת הש"ס

א) רש"ל מ"ז, ב) יבמות נד:, ג) קידושין כו: [ועמ"ש בס"ד שם שר"ח פירש קבסתן גנבת דעתנו וכדאמר' נמלא גנב או קביוסטוס והערוך האריך עוד סוף דבריו כאדם שמראה את חבירו דבר מטונף וכו' ע"ש וז"ל הרב אלפס בב"ב פ"ה דף קלא. קבסתן כלומר הפכתה את בני מעי להקיא], ד) [יבמות נה: שבועות יח.], ה) [לעיל נד.], ו) [ויקרא יח], ז) (רש"ל מוחק זה), ח) [ויקרא כ], ט) [ויקרא יח], י) בס"א: דערות, כ) [ויקרא יח], ל) [שם כ], מ) בס"א: לכופפו, נ) בס"א: דעבודת,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מתקיף וכו' שלא כדרכה דאין אורחא לא דאין: (ב) ד"ה מי איכא מידי:

רבינו חננאל

ויום א': והבא על הבהמה בין כדרכה בין שלא כדרכה והאשה המביאה בהמה עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה חייבין. אמר רבא המערה בזכור חייב מאי טעמא משכבי אשה כתב. המערה בבהמה נמי חייב. אתיא בהקישא. כדאמרינן הערא' דכתיבא גבי אחות אביו ואחות אמו דלא צריכא דהא איתקוש להעראה דנדה תניהו להעראה דבהמה ואסיק' דהאי קרא וערו' אחות אמך ואחות אביך לא תגלה כי את שארו הערה עונם ישאו כוליה קרא לדרשא הוא דאתא ומפורש ביבמות פ' הבא על יבמתו בתחלתו: בעי רב אחדבוי המערה בעצמו מהו ואמר רב אשי מערה בעצמו בקישוי לא משכחת לה כלומר בקישוי גיד לא משכחת לה כי משכחת לה במשמש מת פי' גיד בלא קישוי נקרא מת ומאן דאמר משמש מת בעריות חייב כו' וזה מפורש בשבועות פרק ידיעות הטומאה באחריתו בגמרא זו היא מצות עשה שבמקדש דתנינן איזו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליו היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמיתי פירש מיד חייב שיציאתו הנייה לו כביאתו. היכי עביד אמר רב הונא משמיה דרבא נועץ צפרניו בקרקע עד שימות. פי' שימות

עין משפט
נר מצוה

נח א מיי' פ"א מהלכות איסורי ביאה הלי"ד:

נט ב מיי' שם הלט"ז:

ס ג מיי' שם הלי"א [טור אה"ע סי' כ]:

סא ד מיי' פ"ט מהלכות מלכים הלכה ו:

תורה אור השלם

1. וְאֶת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה הִוא: ויקרא יח כב

2. וְעֶרְוַת אֲחוֹת אִמְּךָ וַאֲחוֹת אָבִיךָ לֹא תְגַלֵּה כִּי אֶת שְׁאֵרוֹ הֶעֱרָה עֲוֹנָם יִשָּׂאוּ: ויקרא כ יט

מוסף רש"י

משמש מת. באבר מת בלא קישוי דאין ראוי להזריע (יבמות נה:).

רבינו חננאל (המשך)

הגיד. אמר רבא זאת אומרת משמש מת בעריות פטור ואביי אמר לעולם משמש מת בעריות חייב והכא היינו טעמא דפטור משום דאנוס הוא. אליבא דאביי דאמר חייב מערה בעצמו חייב שתים. אחת משום שוכב ואחת משום נשכב. בעו מיניה מרב ששת נכרי הבא על הבהמה תיהרג הבהמה אי לא. טעמא מאי נהרגת משום דאירע תקלה על ידה ליהרג בני אדם. וקלון כדי שלא תהא בהמה זו עוברת בשוק ואו' זו היא שנסקל פלוני על ידה והכא תקלה איכא שהרי (שהרג) [נהרג] הרובעה אבל קלון ליכא (קלון) דעכו"ם ליכא קלון או דילמא תקלה אע"ג דליכא קלון נהרגת. אמר להו תניתוה ומה אילנות כגון אשרה שאין אוכלין ולא שותין ולא מריחין שבאת תקלה על ידן ונתחייבו עובדיהן אמרה תורה השחת שרוף וכלה. המתעה חבירו מדרך חיים לדרכי מיתה לא כ"ש ומסקנא הכי דאפילו תקלה בלא קלון נהרגין ואקשינן אי הכי דחיישי לתקלה בלא קלון וקטלינן. עכו"ם שהשתחוה לבהמתו תיאסר הבהמה ותיהרג ודחינן והלא נעבד כי האי גוונא לישראל לא קטלינן לבהמה בהמה דעכו"ם קטלינן ליה מי איכא מידי דלישראל לא מקטיל ובעכו"ם מקטיל ואמרינן בהמה של ישראל תיהרג הנעבדת כמו שנהרגת הנרבעת ודחינן קלון הרובע מרובה מן העובד. רבא אמר אמרה